

Польовий П.В.

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Обов'язковою умовою розвитку цифрових відносин в Україні є наявність дієвого законодавчого підґрунтя. Успішність процесів цифровізації в країні забезпечується ефективним стратегічним плануванням, активною участю уряду в цих процесах.

Проведено аналіз наукових досліджень вітчизняних вчених щодо правової площини цифрових трансформацій в Україні. Частина наукових праць присвячена дослідженню цифровізації сфери публічного управління, у деяких роботах предметом дослідження була цифрова компетентність публічних службовців. Проте науковці не приділяли увагу нормативно-правовому механізму цифрових трансформацій в органах публічної влади, в т.ч. у сфері людських ресурсів.

Проаналізовано вітчизняні законодавчі акти, виділено закони у сфері цифровізації, розкрито їх призначення; відзначено наявне відповідне законодавче забезпечення для побудови цифрового суспільства та цифрової економіки в Україні. Проведено аналіз стратегічних документів щодо питань цифровізації сфери публічного управління; з'ясовано, що даному напрямку приділена незначна увага, окрім Національної економічної стратегії на період до 2030 року, де частково окреслено напрям державної політики щодо розвитку цифрової економіки з конкретними стратегічними цілями підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок, підвищення якості державних електронних сервісів, покращення інструментів е-демократії. Досліджено вітчизняні концепції розвитку; виділено, що питання цифровізації в органах публічної влади викладено у таких концепціях розвитку як: 1) системи електронних послуг, 2) електронного урядування, 3) електронної демократії, 4) цифрової економіки та суспільства, 5) штучного інтелекту, 6) цифрових компетентностей.

Моніторинг стратегій та концепцій, які спрямовані на розвиток цифрової сфери публічного управління України свідчить про те, що відбувається кількісне зростання стратегічно-концептуальних документів, які фрагментарно охоплюють різні сфери регульованих цифрових відносин. Тому, на сьогодні намірено розробка Національної стратегії цифровізації та Концепції цифрового розвитку органів публічної влади. Також потребують нормативного врегулювання цифрові відносини за межами України, де першочерговим завданням є гармонізація вітчизняного законодавства з правовими нормами Європейського Союзу.

Ключові слова: органи публічної влади, нормативно-правовий механізм, цифровізація, публічні службовці, цифрові компетентності.

Постановка проблеми. На сьогодні тема цифровізації суспільства, економіки та різних сфер суспільного життя знаходяться на периферії досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених. Успішність цифрових трансформацій в країні першочергово забезпечується наявністю ефективного правового підґрунтя.

Зважаючи на те, що в Україні наразі триває активний процес цифровізації сфери публічного управління, дослідження є особливо актуальним. До того ж, схвалення у 2021 році Концепції розвитку цифрових компетентностей вимагає проведення аналізу системи механізмів формування цифрових компетенцій публічних службовців, в т.ч. її правової складової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правові аспекти цифрових процесів в Україні досліджували українські науковці: вітчизняне законодавства щодо цифровізації – А.В. Омельченко [16]; правове регулювання цифрової економіки – О.М. Вінник [1, 2], Я.М. Костюченко [12], Н.О. Левицька [13].

Питання цифровізації та цифрових трансформацій сфери публічного управління були предметом дослідження таких вчених як О.В. Карпенко, І.О. Макарова, Ю.Б. Пігасва, Г.Ю. Разумей, М.М. Разумей, Л.С. Сметаніна, Ж.В. Семчук. Окремі праці вчених присвячені проблематиці формуванню цифрових компетенцій публічних службовців, серед яких І.Б. Жилияєв, К.В. Коп-

няк, В.В. Лола, Л.О. Матвейчук, Н.В. Новіченко, Н.С. Орлова, П.В. Польовий, А.І Семенченко, Г.В. Шляхіна, В.В. Фостікова. Однак, у цих дослідженнях не приділена увага правовій площині цифрових трансформацій в органах публічної влади, в т.ч. у сфері людських ресурсів.

Метою статті є дослідження нормативно-правового механізму цифрових трансформацій в органах публічної влади, перспектив цифровізації сфери публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування та розвиток суспільних відносин в цифровому суспільстві першочергово потребує нормативно-правового врегулювання. В Україні цифровий формат діяльності органів публічної влади з бізнесом та громадянами визнано у таких нормативно-правових документах як Господарський, Цивільний, Податковий України; закони України: «Про інформацію», «Про телекомунікації», «Про Національну програму інформатизації» «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємств та громадських формувань», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про електронну комерцію», «Про публічні закупівлі», «Про адміністративні послуги», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про електронні комунікації» «Про електронні довірчі послуги», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про публічні електронні реєстри».

Протягом останніх років вітчизняне законодавство набуло змін (були внесені поправки в діючі нормативи, прийняті нові законодавчі акти) саме з врегулювання питань цифрових відносин у сферах: надання електронних довірчих послуг, електронної ідентифікації, публічних електронних реєстрів та розбудови цифрової інфраструктури в Україні.

Цифрові трансформації в суспільстві та економіці вимагають відповідних знань та умінь всіх учасників взаємовідносин: громадян, бізнесу та представників органів публічної влади. Щодо розвитку цифрових компетентностей публічних службовців то слід зазначити, що до основних складових системи механізмів їх формування належать: нормативно-правовий, інституційно-організаційний, матеріально-технологічний та мотиваційно-кадровий [14, с.61]. У даному дослідженні нормативно-правового механізму увага

придільна законам, стратегічним документам та концепціям.

На початку, нормативним підґрунтям розвитку інформатизації в Україні стали закони: «Про Національну програму інформатизації» (1998 р.), де визначено загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації; «Про інформацію» (1992 р.) – визначено загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми; «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003 р.) – встановлено основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів; «Про електронний цифровий підпис» (2003 р.) – визначено правовий статус електронного цифрового підпису та регулює відносини, що виникають при використанні електронного цифрового підпису; «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (2007 р.) – окреслено завдання, стратегічні цілі та основні напрямки розвитку інформаційного суспільства в Україні. Слід зазначити, що серед вищезазначених законів, дія закону України (далі – ЗУ) «Про електронний цифровий підпис» скасовано у 2017 році ЗУ «Про електронні довірчі послуги».

Наразі в Україні створено правові засади процесів цифровізації, де основу складають ЗУ, які були схвалені починаючи з 2015 року. В процесі реалізації положень цих законів були внесені зміни до інших законодавчих актів України. Перелік законів сфери цифровізації в Україні представлено в таблиці 1.

Окрім вищезазначених законів, заслуговує на увагу підписаний президентом України, у серпні 2021 року, ЗУ «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [25], який покликаний створити сприятливі умови для ведення інноваційного бізнесу в Україні, розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій і талановитих фахівців. Для стимулювання розвитку цифрової економіки документ запроваджує правовий режим «Дія Сіті» та визначає організаційні, правові й фінансові засади його функціонування. Цей правовий режим передбачає спеціальні умови оподаткування, які визначені Податковим кодексом України. Також слід виділити, ухвалений урядом наприкінці 2021 року ЗУ «Про публічні електронні реєстри» [24], який встановлює правові, організаційні і фінансові засади створення та функціонування публічних електронних реєстрів. Метою даного закону є утворення єдиної інтероперабельної системи публічних електронних рес-

стрів для використання в інформаційних системах органів публічної влади при наданні адміністративних послуг.

Підводячи підсумок аналізу вітчизняної нормативно-правової бази щодо розвитку цифрової держави слід зазначити, що в Україні наявне відповідне законодавче забезпечення для побудови цифрового суспільства та цифрової економіки в країні. Однак, актуальним питанням на сьогодні є інтеграція України в світовий цифровий простір, відповідно потрібне нормативне врегулювання цих процесів і першочерговим завданням є гармонізація вітчизняного законодавства з правовими нормами Європейського Союзу у сфері цифрових відносин.

Цифрові трансформації в суспільстві пов'язані зі стратегічним плануванням, яке набуває особливої актуальності під час розробки та реалізації державної політики модернізації сфери публічного управління. Питання цифровізації процесів діяльності органів публічної влади, окремі аспекти формування цифрових компетентностей публічних службовців знайшли відображення у вітчизняних стратегіях розвитку (табл. 2).

Окремо слід виділити стратегії розвитку, які були схвалені урядом протягом останніх двох років і на сьогодні є орієнтиром розвитку України, а саме: Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, Стратегія цифрової транс-

формації соціальної сфери, Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та Національна економічна стратегія на період до 2030 року

Перспективи цифровізації регіонів розкрито у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки [3], де одна із чотирьох оперативних цілей стратегії – 4 «Розвиток інфраструктури та цифрова трансформація регіонів». У стратегічному документі визначено завдання за напрямом «Цифрова трансформація регіонів»: 1) у сфері цифрових комунікацій; 2) у сфері цифрової інфраструктури, а також окреслені напрями розбудови цифрової інфраструктури регіонів щодо забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів; підключення державних установ та соціальних закладів до широкопasmового Інтернету; забезпечення доступом до Інтернету та облаштування відкритих Wi-Fi зон для відвідувачів та персоналу у приміщеннях державних органів, соціальних закладів та комунальних установ, міжнародних транспортних переходів, аеропортів, автомобільних та залізничних вокзалів.

Напрями та завдання комплексної цифрової трансформації системи соціального захисту населення визначено у Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери [29]. Згідно стратегії запла-

Таблиця 1

Законодавчі акти сфери цифровізації в Україні 2015–2021 рр.

Назва закону, (дата прийняття)	Закон визначає
Про електронну комерцію [21], (3.09.2015)	• організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-комунікаційних систем та визначає права і обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції.
Про електронні довірчі послуги [19], (5.10.2017)	• правові та організаційні засади надання електронних довірчих послуг, у тому числі транскордонних, права та обов'язки суб'єктів правових відносин у сфері електронних довірчих послуг, порядок здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог законодавства у сфері електронних довірчих послуг, а також правові та організаційні засади здійснення електронної ідентифікації.
Про електронні комунікації [22], (16.12.2020)	• правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, а також права, обов'язки та відповідальність фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у відповідній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами.
Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг [23], (15.07.2021)	• засади надання електронних публічних послуг, публічних послуг, комплексних електронних публічних послуг, автоматичного режиму надання електронних публічних послуг.
Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні [25], (15.07.2021)	• організаційні, правові та фінансові засади функціонування правового режиму Дія Сіті, що запроваджується з метою стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні шляхом створення сприятливих умов для ведення інноваційного бізнесу, розбудови цифрової інфраструктури, залучення інвестицій, а також талановитих спеціалістів.

новано створення: Єдиної інформаційної системи соціальної сфери, Єдиного соціального реєстру, реєстру інституцій соціального захисту – надавачів тих чи інших видів соціальної підтримки, мережі універсальних сервісних центрів соціальної сфери, на Єдиному державному веб-порталі електронних послуг «Портал Дія» Єдиного соціального веб-порталу для забезпечення дистанційного доступу громадян до всіх послуг; впровадження технології електронного інформування громадян з питань надання соціальної підтримки; запровадження в межах Єдиної інформаційної системи соціальної сфери єдиного електронного документа в соціальній сфері.

Наприкінці 2021 року урядом була схвалена Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року. Метою цієї Стратегії є побудова сучасної та ефективної системи управління

інформаційними технологіями для забезпечення підтримки і подальшого цифрового розвитку ефективної та прозорої системи управління державними фінансами [26].

Фундаментальним документом, який визначає стратегічні напрями розвитку України є Національна економічна стратегія на період до 2030 року [15], яка затверджена Кабінетом Міністрів України у березні 2021 року. У стратегії виділено напрям «Цифрова економіка», де прописані шляхи досягнення цілей та завдання, окремі з них, які мають безпосереднє відношення до стратегічного розвитку органів публічної влади представлено у таблиці 3.

За результатом аналізу вітчизняних стратегічних документів, з'ясовано, що питанню цифровізації сфери публічного управління приділена незначна увага. Актуальним стратегічним документом розвитку України на сьогодні є Національна економічна стратегія на період до 2030 року, де частково окреслено напрям державної політики щодо

Таблиця 2

Цифровізація сфери публічного управління у стратегічних документах

Назва стратегії, (дата схвалення)	Питання цифровізації сфери публічного управління
Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [28], (15.05.2013)	Стратегія визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні. Серед основних напрямів реалізації стратегії виділено: інформаційна інфраструктура, е-освіта, е-культура, е-медицина, е-економіка, е-урядування, е-демократія, міжнародне співробітництво
Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [30], (12.12.2015)	Стратегія передбачає в рамках чотирьох векторів руху (розвитку, безпеки, відповідальності та гордості) реалізацію 62 реформ і програм розвитку держави, серед яких; 2) за вектором безпеки – «Програма електронного урядування»; 3) за вектором відповідальності – децентралізація та реформа державного управління із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування); 4) за вектором гордості – «Розвиток інформаційного суспільства та медіа».
Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки [3], (5.08.2020)	Одним із чотирьох пріоритетів регіонального розвитку на період до 2027 року є: підвищення якості та забезпечення доступності для населення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, незалежно від місця проживання, зокрема на засадах цифровізації.
Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери [29], (28.10.2020)	Стратегією визначено напрями та завдання комплексної цифрової трансформації всіх компонентів системи соціального захисту населення на основі єдиних підходів, стандартів і технологій. Заплановано створення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери шляхом взаємодії інформаційних ресурсів соціальної сфери та їх інтеграції з іншими державними інформаційними ресурсами.
Національна економічна стратегія на період до 2030 рік [15], (3.03.2021)	У стратегії серед ключевих орієнтирів в економічній політиці визначено – ефективна цифрова сервісна держава та компактні державні інститути. Окреслено стратегічний курс державної політики за напрямом «Цифрова економіка», визначено шляхи досягнення та завдання за стратегічною ціллю «Створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та «цифрових» індустрій і бізнесу».
Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року [26], (17.11.2021)	У рамках реалізації стратегії планується створення хмарної інфраструктури системи управління державними фінансами, що містить обчислювальні потужності діючих центрів обробки даних Мінфіну, Казначейства, Державної податкової служби, Держмитслужби, Держаудитслужби, Держфінмоніторингу (лише в частині обробки інформації, яка не має грифу обмеження доступу), Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів.

розвитку цифрової економіки з конкретними стратегічними цілями підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок, підвищення якості державних електронних сервісів, покращення інструментів е-демократії.

У липні 2021 року урядом схвалена Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки [27], метою якої є побудова в країні спроможної сервісної та цифрової держави, яка забезпечує захист інтересів громадян на основі європейських стандартів та досвіду. У стратегії виділені завдання за напрямками: висо-

коякісні послуги та зручні процедури, професійна публічна служба та управління персоналом, ефективне врядування.

Окрім стратегічних документів, в Україні, урядом схвалено низку концепцій, які мають безпосереднє відношення до процесів цифровізації органів публічної влади (таб. 4). Заслуговує на увагу схвалена урядом у січні 2018 році Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр. [5], де передбачено здійснення заходів щодо впровадження відповідних стимулів для цифровізації економіки,

Таблиця 3

Витяг із Національної економічної стратегії на період до 2030 рік щодо цифровізації сфери публічного управління

Національна економічна стратегія на період до 2030 рік Напрямок 18. Цифрова економіка	
Стратегічні цілі за напрямом: 1) акселерація економічної діяльності; 2) трансформація ресурсних секторів економіки у високопродуктивні, інтелектуальні та конкурентоспроможні; 3) трансформація сфер життя в ефективні, сучасні та комфортні; 4) створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та цифрових індустрій і бізнесу.	
Шляхи досягнення та завдання за стратегічною ціллю 4 «Створення нових можливостей для реалізації людського капіталу, розвитку інноваційних, креативних та «цифрових» індустрій і бізнесу» <i>(виділено окремі пункти, які мають відношення до сфери публічного управління)</i>	
Шляхи досягнення	Завдання
2. Підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок	<ul style="list-style-type: none"> включення до програми підвищення кваліфікації та підготовки державних службовців програм із розвитку цифрових навичок; розроблення спеціалізованих онлайн-курсів за напрямками роботи державних службовців; включення вимог законодавства з питань надання адміністративних послуг в електронній формі до кваліфікаційних вимог до державних службовців.
7. Підвищення якості державних електронних сервісів	<ul style="list-style-type: none"> забезпечення ведення Національного реєстру електронних інформаційних ресурсів; розроблення проекту закону щодо переведення всіх адміністративних послуг в он-лайн; розширення функціоналу Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія» на гіперлокальні та міжнародні сервіси; гармонізація українських систем електронної ідентифікації (електронний підпис) з європейськими, взаємне визнання електронних підписів із країнами ЄС; розроблення проекту закону щодо пришвидшення електронних перевірок та валідації даних для реєстрації та ліквідації бізнесу; впровадження системи проведення моніторингу та оцінки якості адміністративних послуг, що надаються через різні канали; автоматизація відповіді на типові звернення (можливість робити витяги, запити щодо об'єднаних даних тощо); розроблення проекту закону щодо впровадження е-резидентства.
8. Покращення інструментів е-демократії	<ul style="list-style-type: none"> розроблення проекту закону з питань забезпечення впровадження електронного голосування; забезпечення підвищення рівня участі громадян у процесі державного управління шляхом популяризації інструментів е-демократії, формування навичок для їх використання; здійснення заходів з підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з питань використання в роботі інструментів е-демократії; забезпечення підвищення рівня цифрової грамотності та подолання цифрової нерівності, посилення спроможності всіх громадян брати участь в е-демократії; забезпечення подолання технічних та організаційних перешкод доступу та використання інструментів е-демократії.

усвідомлення наявних викликів та інструментів розвитку цифрових інфраструктур, набуття громадянами цифрових компетенцій.

Важливим документом, який визначив напрями та принципи розвитку цифровізації є Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [9]. Концепція визначає основну мету цифровізації, яка полягає у досягненні цифрової трансформації існуючих та створенні нових галузей економіки, а також трансформації сфер життєдіяльності у нові більш ефективні та сучасні. Серед основних напрямів цифрового розвитку концепції, які пов'язані з сферою публічного управління слід виділити

наступні: розвиток цифрового державного управління, електронна демократія, впровадження концепції цифрових робочих місць, розвиток цифрових компетенцій.

У Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні до пріоритетних сфер в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту віднесено публічне управління. Як зазначено у Концепції, для досягнення її мети у сфері публічного управління слід забезпечити виконання таких завдань:

– формування переліку адміністративних послуг, рішення за якими приймаються автоматично, за мінімальної участі державних службов-

Таблиця 4

**Напрями цифрових трансформацій в органах публічної влади
(в т.ч. у сфері людських ресурсів) в концепціях розвитку**

Концепція, (дата схвалення)	Мета концепції та пріоритетні напрями її реалізації
Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні [8], (16.11.2016)	Мета – визначення напрямів, механізму і строків формування ефективної системи електронних послуг в Україні. Напрями: оптимізація порядків надання адміністративних послуг; визначення та планування стадій розвитку системи електронних послуг; формування єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, яка забезпечує надання електронних послуг; підвищення готовності фізичних та юридичних осіб до використання електронних послуг.
Концепція розвитку електронного урядування в Україні [7], (20.09.2017)	Мета – визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективної системи електронного урядування в Україні для задоволення інтересів та потреб фізичних та юридичних осіб, вдосконалення системи державного управління, підвищення конкурентоспроможності та стимулювання соціально-економічного розвитку країни. Напрями: модернізація публічних послуг та розвиток взаємодії влади, громадян і бізнесу за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; модернізація державного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій; управління розвитком електронного урядування.
Концепція розвитку електронної демократії [6], (8.11.2017)	Мета – формування політичних, організаційних, технологічних та ідеологічних умов розвитку електронної демократії в Україні. Напрями: нормативно-правове забезпечення розвитку електронної демократії; ресурсне забезпечення впровадження та використання інструментів електронної демократії суб'єктами владних повноважень; підвищення готовності органів державної влади та органів місцевого самоврядування до використання можливостей електронної демократії; забезпечення доступності інструментів електронної демократії.
Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр. [9], (17.01.2018)	Головною метою Концепції є реалізація прискореного сценарію цифрового розвитку, як найбільш релевантного для України з точки зору викликів, потреб та можливостей. Напрями цифрового розвитку: подолання цифрового розриву шляхом розвитку цифрових інфраструктур, розвиток цифрових компетенцій, впровадження концепції цифрових робочих місць, цифровізація реального сектору економіки, реалізація проектів цифрових трансформацій, громадська безпека, освіта, сфера охорони здоров'я, туризм, електронна демократія, екологія та охорона навколишнього середовища, життєдіяльність міст, безготівкові розрахунки, гармонізація з європейськими та світовими науковими ініціативами, державне управління.
Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні [11], (2.12.2020)	Мета – визначення пріоритетних напрямів і основних завдань розвитку технологій штучного інтелекту для задоволення прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, побудови конкурентоспроможної національної економіки, вдосконалення системи публічного управління.
Концепція розвитку цифрових компетентностей [10], (3.03.2021)	Мета – визначення пріоритетних напрямів і основних завдань з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей, підвищення рівня цифрової грамотності населення, зокрема працездатних осіб, громадян похилого віку, малозабезпечених сімей, осіб з інвалідністю, інших вразливих груп населення, в умовах розвитку цифрової економіки та цифрового суспільства.

ців та/або співробітників державних та/або комунальних підприємств, установ, організацій;

– дослідження та застосування технологій штучного інтелекту у сфері охорони здоров'я, зокрема щодо протидії епідеміям та пандеміям, а також прогнозування та попередження потенційних епідемічних спалахів у майбутньому;

– запровадження діалогового інтерфейсу для електронних адміністративних послуг із застосуванням технологій штучного інтелекту;

– розвиток технологій штучного інтелекту для цифрової ідентифікації та верифікації осіб, у тому числі для надання державних послуг;

– застосування технологій штучного інтелекту для проведення аналізу, прогнозування та моделювання розвитку показників ефективності системи публічного управління, окремих галузей економіки під час планування, технічного регулювання та стандартизації;

– оптимізація процесів аналізу та оцінки міжнародних інформаційних, політичних, економічних та оборонних трендів для використання таких результатів під час прийняття управлінських рішень у зовнішній та внутрішній політиці України;

– застосування технологій штучного інтелекту з метою виявлення випадків неправомірного втручання у діяльність електронної системи державних публічних закупівель та інших державних електронних систем;

– застосування технологій штучного інтелекту для виявлення недобросовісної практики в діяльності посадових осіб та державних службовців за різними напрямками шляхом проведення аналізу текстів управлінських рішень та інших даних, які формуються в комп'ютеризованих системах/ресурсах під час провадження такої діяльності [11].

Відповідно Плану заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2024 роки [17] десятим пунктом виділено «Забезпечення використання технологій штучного інтелекту для проведення аналізу ефективності системи публічного управління», реалізація якого заплановано на I квартал 2022 року.

Знаковою подією для українського суспільства стало схвалення урядом у 2021 році Концепції розвитку цифрових компетентностей, реалізація якої заплановано до 2025 року. Основними завданнями Концепції є:

– формування та розвиток цифрових навичок та цифрових компетентностей в суспільстві, що сприятимуть розвитку цифрової економіки та суспільства, а також розвитку електронної демократії і людського капіталу;

– забезпечення правового регулювання з питань формування державної політики у сфері розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей громадян;

– розроблення комплексних змін до законодавства, що забезпечить визначення цифрової освіти, цифрових навичок та цифрових компетентностей у сферах суспільного життя;

– визначення системи та опису складових цифрової компетентності (рамки цифрової компетентності), а також вимог до рівня володіння цифровими навичками та цифровими компетентностями різних категорій працівників, зокрема в професійних стандартах;

– забезпечення координації дій на рівні органів виконавчої влади з питань розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей;

– створення індикаторів для моніторингу стану розвитку цифрових навичок та цифрових компетентностей;

– підвищення рівня обізнаності громадян щодо небезпек в Інтернеті [10].

Прийняття даної концепції окреслило стратегічний курс України щодо процесів опанування громадянами знань, умінь, навичок у сфері цифрових технологій. Реалізація даної Концепції матиме позитивний вплив на процеси цифровізації в Україні та є основою для розробки механізмів розвитку людського потенціалу цифрового суспільства, цифрової економіки та її окремих сфер.

Ключева роль у формуванні державної політики цифрових трансформацій та розвитку цифрових компетенцій належить Міністерству цифрової трансформації України. Для координації роботи процесів цифровізації у міністерствах, центральних органах виконавчої влади, обласних та міських державних адміністраціях введено посаду заступника керівника відповідного органу з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (CDTO) [4].

У 2021 році Мінцифра оприлюднено опис Рамки цифрової компетентності для громадян України, де за основу взято європейську концептуально-еталонну модель цифрових компетентностей DigComp 2.1. У 2022 році, з метою наближення України до Єдиного цифрового ринку ЄС та прискорення цифрових трансформацій Україна долучилася до Програми «Цифрова Європа». Загальний бюджет програми розрахований на 7 років і становить 7,5 млрд євро [31]. В межах даної програми Україна може отримати фінансування за чотирма напрямом, серед яких виділено «цифрові навички».

Висновки. Досліджуючи нормативно-правовий механізм цифровізації сфери публічного управління та розвитку цифрових компетентностей публічних службовців слід відзначити наступне: 1) в Україні наявне законодавство для побудови цифрового суспільства та цифрової економіки в країні, цифрового формату діяльності органів публічної влади з бізнесом та громадянами; 2) у вітчизняних стратегічних документах розвитку питанню цифровізації сфери публічного управління приділена мізерна увага, окрім Національної економічної стратегії на період до 2030 рік, де частково окреслено напрями та завдання щодо підвищення рівня професійних та спеціалізованих цифрових навичок, підвищення якості державних е-сервісів, покращення інструментів е-демократії; 3) починаючи з 2016 року урядом схвалено низку концепцій, в яких част-

ково відображені питання цифровізації сфери публічного управління та розвитку цифрових компетентностей. Незважаючи на прийняті за останні роки різноманітні нормативні, стратегічні та концептуальні документи, які спрямовані на розвиток цифрового суспільства та економіки, цей напрям залишається позбавлений цілісної системи документів стратегічного характеру. На сьогодні, нарізним є розробка Національної стратегії цифровізації та Концепції цифрового розвитку органів публічної влади. На законодавчому рівні потребує врегулювання питання цифрових відносин за межами України і першочерговим завданням є гармонізація вітчизняного законодавства з правовими нормами Європейського Союзу. Перспективами подальших досліджень у зазначеному напрямі може бути розроблення Концепції цифрового розвитку органів публічної влади.

Список літератури:

1. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу: монографія. Нац. акад. правових наук України. НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2018. 210 с.
2. Вінник О.М. Право цифрової економіки. *Інформаційне право*. 6\2021. С.157-163. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/6/25.pdf>.
3. Державна Стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 5.06.2020 року № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>.
4. Деякі питання діяльності підрозділів з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації центральних та місцевих органів виконавчої влади та заступників керівників центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2020 р. № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-2020-%D0%BF#Text>.
5. Засади реалізації органами виконавчої влади принципів державної політики цифрового розвитку: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2019 р. № 56. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56-2019-%D0%BF#Text>.
6. Концепції розвитку електронної демократії: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 797-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80#Text>.
7. Концепція розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 вересня 2017 р. № 649-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250287124>.
8. Концепція розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80#Text>.
9. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства в Україні на 2018–2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13>.
10. Концепція розвитку цифрових компетентностей: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-p#Text>.
11. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>.
12. Костюченко Я.М. Досвід правового регулювання розвитку цифрової економіки на прикладі провідних країн світу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. № 3. 2021. С. 189-194. URL : http://apnl.dnu.in.ua/3_2021/33.pdf.
13. Левицька Н.О. Сучасні тенденції розвитку нормативно-правового регулювання цифрової економіки. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5/2019. С. 26-29. URL : http://www.lsej.org.ua/5_2019/6.pdf.
14. Матвейчук Л.О. Польовий П.В. Цифрова компетентність публічних службовців: теоретична площина. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Том 33 (72) № 2. 2022. URL: http://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/10.pdf.

15. Національна економічна стратегія на період до 2030 рік: Постанова Кабінету міністрів України від 3 березня 2021 р. № 17. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>.
16. Омельченко А.В. Законодавство України у сфері цифрової трансформації: стан розвитку та перспективи систематизації. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 6, 2021. С. 60-63. URL : <http://chernvisn.onua.edu.ua/index.php/chem/article/view/300/397>.
17. План заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2024 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 438-р. UPL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-z-438r>.
18. План заходів з реалізації Концепції розвитку цифрових компетентностей: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#n93>.
19. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
20. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
21. Про електронну комерцію Закон України від 3 вересня 2015 року № 675- VIII. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.
22. Про електронні комунікації: Закон України від 16 грудня 2020 року № 1089-IX. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>.
23. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15 липня 2021 року № 1689-IX. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>.
24. Про публічні електронні реєстри: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1907-IX. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>.
25. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Законд 15 липня 2021 року № 1667-IX. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>.
26. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-%D1%80#n15>.
27. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#n9>.
28. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>.
29. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>.
30. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. UPL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>.
31. The Digital Europe Programme. UPL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>.

Polovyi P.V. REGULATORY AND LEGAL MECHANISM OF DIGITAL TRANSFORMATIONS IN PUBLIC GOVERNMENT BODIES AND DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCES OF PUBLIC SERVANTS

An effective legislative basis is a mandatory condition for the development of digital relations in Ukraine. The success of digitalization processes in the country is ensured by effective strategic planning and the government's active participation in these processes.

An analysis of scientific research performed by domestic scientists regarding the legal plane of digital transformations in Ukraine has been carried out. Some of the scientific works are devoted to the study of digitization in the sphere of public administration, in some works the subject of research was the digital competence of public servants. However, scientists tend to underestimate the regulatory and legal mechanism of digital transformations in public authorities, including the field of human resources.

Domestic legislative acts were analyzed, laws in the field of digitization were highlighted, and their purpose was revealed; the existing relevant legislative support for building a digital society and digital economy in Ukraine was noted. An analysis of strategic documents on issues of digitalization of the public administration sphere was carried out; it was found out that little attention is paid to this issue, except for the National Economic Strategy for the period until 2030, which partially outlines the direction of the state policy on the development of the digital economy with specific strategic goals of increasing the level of professional and specialized digital skills, improving the quality of state electronic services, and improving tools of e-democracy.

The domestic concepts of development were studied; it is established that the issue of digitization in public authorities is outlined in such development concepts as: 1) electronic service systems, 2) electronic governance, 3) electronic democracy, 4) digital economy and society, 5) artificial intelligence, and 6) digital competences.

Monitoring of strategies and concepts aimed at the development of the digital sphere of Ukraine's public administration shows that there is a quantitative growth of strategic and conceptual documents that fragmentarily cover various spheres of regulated digital relations. Therefore, the development of the National Digitalization Strategy and the Concept of Digital Development of Public Authorities is overdue. Digital relations outside of Ukraine also require regulatory efforts, where the primary task is the harmonization of domestic legislation with the legal norms of the European Union.

Key words: *public authorities, regulatory and legal mechanism, digitalization, public servants, digital competences.*